

tamen quod Proceribus constat. Hodie Camera nobiles, olim Chambellani dicti: quibus, calceandi & amiciendi Principis, cura est. Reliquorum non postremus gradus dignitatis est. Famulos camerae vocant, quorum ingens numerus. Priores illi Gallis *Gentils-hommes de la Chambre du Roy*: posteriores *Valets de Chambre* dicuntur. *Cancellarii* ea apud regem est autoritas, ut eum soleat in rebus omnibus ad Rempublicam pertinentibus consulere. hujus partes sunt, operam dare, ne quod rescriptum, edictum, decretum contra jus Reip. impetretur, quod si praesenserit, transversa linea circumducere vel conscindere; cancellare vocant, unde Cancellarii nomen. Lege regni non nisi ad mortem damnato aut alioquin peracto & convicto reo magistratus ille adimi non potest. Post Cancellarium facile primum locum obtinent *libellorum Supplicum Magistri*. Mos primum fuit porrigendi libellos Regibus, cum jura reddebant: deinde, cum variis negotiis distracti essent, factum ut semel in mense postulationibus vacarent. Demum, divitiis luxum regium augmentibus, Rex rem totam Cancellarii fidei commisit, qui exoriente causarum multitudine aliorum opera egere coepit, duoque creati, qui non, ut nunc, magistri libellorum dicerentur: quibus à Principis aula abesse non liceret, & Cancellarii assessores essent. Postea sancitum à Philippo, ut in Curia quinque adessent, nempe tres sacerdotes, & laici (ut vocant) duo: quibus una Curiae classis constabat. deinde auctus uno numerus. quo etiam tempore Magistri Requestrarum dicti sunt. Postremo duo additi: quibus omnibus jus est censendi & sedendi in primo tribunali Curiae, proximo loco post praesides, eisque officiorum cognitio attributa, & earum controversiarum, quae ab iis intenduntur, qui in comitatu Principis, officio funguntur, à quibus ad Curiam provocatio est. *Parlamenta* Galliae iudicum confectus sunt supremi, apud quos edicta omnia recitantur, quorum nulla ratio prius habetur, quam in illo confessu promulgata sint. Sunt autem hodie haec: Parlamentum Parisiense, Tholosanum, Rotomagense, Burdigalense, Britannicum, Divionense sive Burgundicum, Gratianopolitanum, Aquisense. Sunt praeterea alia tria Parlamenta minoris dignationis: Benearnii, S. Pauli, & Metense. Praeter haec sunt quamplurimae in variis provinciis curiae praesidiales, in quibus Rex praesidem creat. Est & Triumvirorum Collegium, advocatis duobus regiis & Procuratore generali constans, quo subscribente, in delicta animadvertitur, constitutiones, edicta, & diplomata promulgantur, & in Curiae acta referuntur. Post Curias institutas Reges Franci Concilium coegerunt, quod Magnum ab auctoritate vocarunt, cujus caput est Cancellarius; quod initio menstruum fuit, ad quod referre solebat Rex de rerum summa. Suntque apud Gallia.

Cancellarii.

Magistri libellorum supplicum.

Parlamentum.

Curiae Praesidiales.

Procurator generalis & Advocati regii.

Gallos quatuor Thesaurarii, quibus Canonis administrandi & diligenter inspiciendi cura esse debet: quorum etiam censura, quicquid ad Canonem pertinet, subjicitur. Nam possessiones, praedia, aedes ad fiscum pertinentes circumire, quisque intra suae praefecturae terminos debet, easque fartas tectas conservare: si quid refectione indiget, curatores operum adhibere, augendis fisci proventibus, omni cura & studio incumbere: necnon olim de universi Canonis, praeterquam regaliorum, litibus cognoscebant. Verum nunc in ipsa iudicum Canonariorum (cameram thesauri appellant) classe sedendi primo ac honestissimo loco & sententias dicendi illis jus est, praesuntque susceptoribus, (quod humile & turpissimum genus quaestus existimatum est à Romanis) qui magna diligentia undequaque conquisitas pecunias & loculis obfignatos, ad Tribunos avarios deferendas curabant, qui inde eas numerabant illi, cui universi Canonis suscipiendi non solum cura, sed procuratio commissa est. Is vero referri in gazophylacium jubebat, id est, omnem pecuniam apud Thesaurarium Epargnae deponebat. Denique Franciscus Rex universae gazae curam ab illo ad hunc transferri voluit, eamque Lutetiae in arce Luparae recondi edicto statuit: ad quam custodiendam ex stipatoribus Regiis duo excubarent. Anno *MDCLXIII* constituti sunt Quaestores avarii quatuor, seu Thesaurarii, qui patrimonii regii, quod vulgo *Domanium* vocant, curam gerebant, ac totidem indictionum ac oblationum praefecti, vulgo *Generales* dicti, qui numerus postmodum auctus. Et quemadmodum omnes exercituum Duces rationes Romanae referebant ad avarium, ita apud nos, qui pecuniam Principis tractant, accepti & expensi rationem omnem hisce rationum Praefectis dispungendam atque expungendam praebere solent: quod nostrates dicunt, tradere examinandum & claudendum computum.

Quatuor Thesaurarii.

Camera Computorum.

Academiae.

Mores populi, in genere.

Academiae Galliae illustres sunt, Lutetiae Parisiorum, Cadomi, Andegavis, Aureliani, Biturigibus, Pictavii, Burdegala, Tholosae, Montispeffulani.

Gallorum mores quod attinet, illud constat, eos ad omnia momenta vel eventum, vel disciplinarum, promptos, paratos, versatiles, ut semel quicquam vel visum vel auditum, illico apud illorum ingenia & deponat & amittat novitatem: in eo ipso penitus exemplo videntur nati & educati: qui animorum vigor ingens, maturaque celeritas nulli alii nationi data est à natura; quoquo incubuere, felicissime se dant, ocyssime proficiunt: gnaviter exercent mercaturam, artes, arma, literas, eruditionem. De iis jam olim Florus prodidit: impetus illorum primos, plus quam virorum esse; ad extremum, minus quam faminarum. Gallico populo, ait *I. Berclaus in Icone Animorum*, cap. 3, ingens amor

C

& pa-